

Značilnosti kriminalitete v Sloveniji

Staš Svetek¹

Stopnja kriminalitete ugotavljamo z javnomnenjskimi raziskavami, viktimološkimi študijami, ocenami temnega polja in t.i. kriminalitetnimi indeksi na podlagi policijske statistike. Kljub temnemu polju je policijska statistika zaradi najbolj popolnih in primerljivih podatkov o številu kaznivih v določenem času in na določenem območju najprimernejša metoda za dolgoročno analizo in prognozo kriminalitete. Vendar pri prognoziranju ni zajeta statistika vseh kaznivih dejanj, ki jih je obravnavala policija v določenem obdobju, pač pa le najbolj indikativne oblike kriminalitete z razmeroma majhnim temnim poljem, kot so umori, ropi, tatvine motornih vozil ipd.

Analiza dolgoročnega gibanja evidentiranih kaznivih dejanj kaže, da se v Sloveniji struktura in obseg kriminalitete hitro spreminjata. Značilen je skokovit porast premoženjske kriminalitete, zlasti v večjih urbanih okoljih, na pojavne oblike kriminalitete pa poleg migracij najbolj vpliva čedalje večja povezanost, organiziranost in profesionalnost storilcev kaznivih dejanj ter povečevanje števila uživalcev prepovedanih drog. Strokovnjaki ocenjujejo, da se bo nadaljevalo naraščanje mednarodnih, organiziranih in s čedalje večjim koristoljubjem pogojenih oblik kriminalitete. Slovenska kriminaliteta je čedalje bolj primerljiva s kriminaliteto v razvitih evropskih državah, stopnja uspešno preiskanih kaznivih dejanj pa se postopoma zmanjšuje na raven, kot jo poznajo v teh državah.

Policija je v letu 2004 evidentirala največje število kaznivih dejanj doslej. Na porast v primerjavi s predhodnim letom je najbolj vplivalo pogostejše prijavljanje drobne premoženjske kriminalitete, kar je najverjetneje posledica večje ozaveščenosti ljudi oziroma uveljavljanja odškodninskih zahtevkov, nekoliko pa tudi poslabšanje varnostne situacije, kar kaže večje število prijavljenih kaznivih dejanj z razmeroma majhnim temnim poljem. Na posameznih področjih kriminalitete se je najbolj povečalo število obravnavanih tatvin, vlomov, ropov in kaznivih dejanj zoper človekove pravice in temeljne svoboščine. Policija je obravnavala sicer manj, vendar hujše primere gospodarskih kaznivih dejanj, s katerimi je bila povzročena precej večja škoda kot leto pred tem. Povečalo se je tudi število obravnavanih kaznivih dejanj računalniške kriminalitete, zlorabe prepovedanih drog in ponarejanja denarja.

Ključne besede: kriminaliteta, merjenje stopnje kriminalitete, kriminalitetna statistika, kazniva dejanja, ovađeni osumljenci, policija, kriminalistično delo, Slovenija

UDK: 343.3/7 (497.4)“2004”

1. METODOLOŠKI VIDIKI MERJENJA KRIMINALITETE

Pri merjenju kriminalitete je treba upoštevati, da seštevke evidentiranih kaznivih dejanj vsebuje skupine števil z različno stopnjo zanesljivosti. Zato se nam zastavlja vprašanje, ali lahko različne oblike kriminalitete sploh seštevamo, in če jih že, kakšen je pomen takšnih skupnih rezultatov. Tvegana je tudi mednarodna primerjava kriminalitetnih trendov. Različne države imajo različne poglede na to, kaj je kriminaliteta, kako resen družbeni problem je in kako se zoperstaviti storilcem. Merjenje kriminalitete v različnih predelih sveta je odvisno od številnih dejavnikov, med njimi:

- tega, kaj je in kaj ni prijavljeno oblastem,
- dejavnosti policije in tožilstva,
- opredelitve kaznivih dejanj,
- načina evidentiranja,
- pravil dokazovanja in sojenja.

Neposredna primerjava kakršnihkoli podatkov o kriminalu med različnimi državami ni možna zaradi različnih inkriminacij v kazenskoopravnih sistemih in različne občutljivosti družbe v posameznih državah za dojevanje in prijavljanje kaznivih dejanj. Tako npr. v Italiji skorajda ni evidentiranih posilstev, ker je družba bolj strpna do spolnih deliktov kot npr. v Sloveniji ali Avstriji. Na Danskem je obremenjenost z umori in poskusi umora 10–krat večja kot v Sloveniji, ker je tam kot poskus umora inkriminirana tudi huda telesna poškodba itd. Nekateri avtorji navajajo kot vir primerjalnih podatkov Interpolovo statistiko. Interpol pri vseh mednarodnih statistikah uvodoma opozarja, da podatki različnih držav članic niso med seboj primerljivi! Če bi bili, potem bi lahko sklepali, da je npr. Bangladeš tristo krat bolj varna država od Danske.

¹ Staš Svetek, višji kriminalistični inšpektor Uprave kriminalistične policije v Generalni policijski upravi Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije, Štefanova 2, 1000 Ljubljana.

V svetu je le nekaj držav, največkrat manjših, ki so sposobne zagotoviti nekaj, kar vsaj približno spominja na popolno in zanesljivo kriminalitetno statistiko. Mednje sodi Slovenija zaradi enotnega kazenskopravnega sistema in enotnega evidentiranja kaznivih dejanj, ki jih obravnava policija. Slovenska policija namreč evidentira vsa kazniva dejanja, ki jih odkrije sama ali jih prijavijo oškodovanci, ne glede na škodo, ki jim je bila s kaznivim dejanjem povzročena. Zaradi doslednega evidentiranja ima policija celovito sliko o dogajanju, kar oškodovancem hkrati zagotavlja enak položaj v postopku policijske preiskave, ne glede na višino premoženjske škode. Druge države imajo na voljo le fragmentarne podatke, nekatere pa relevantnih podatkov sploh nimajo. ZDA npr. zaradi različne kazenske zakonodaje zveznih držav nimajo enotne niti popolne kriminalitetne statistike. Za spremljanje kriminalitete na zvezni ravni uporabljajo sistem kriminalitetnih indeksov. Merjenje gibanja in pogostnosti kriminalitete je zoženo na posamezne vrste evidentiranih tipičnih kaznivih dejanj, kot so umori, posilstva, ropi, hude telesne poškodbe, vlomi, navadne tatvine in tatvine motornih vozil. Poleg števila prijavljenih oziroma odkritih deliktov se pri izračunavanju kriminalitetnega indeksa upošteva še populacija posameznega območja, stopnja preiskavanosti ter število aretiranih in obtoženih osumljenцев.

Kriminologi ugotavljajo, da je uradna statistika vprašljiva metoda za merjenje obsega in gibanja kriminalitete. Njeni uporabniki namreč največkrat nimajo dodatnih informacij, kaj kriminalitetna statistika sploh je. Statistično gibanje je lahko le posledica sprememb v postopkih organov odkrivanja in pregona, izmerjena stopnja kriminalitete pa ne odraža toliko pogostnosti njenih pojavih oblik, temveč bolj spremembe načina dela policijskih enot na operativni ravni. Kljub temu pa je statistika kriminalnih dejanj, zabeleženih s strani uradnih organov, še vedno eden od pomembnih pokazateljev razširjenosti kriminalitete v družbi. Pri korektni interpretaciji kriminalitetne statistike pa je treba upoštevati naslednje štiri premise:

1. uradna statistika zajema le del neznanega obsega deviantnega ravnanja na določenem geografskem območju in ne zajema skrite kriminalitete,
2. ker je človeško ravnanje lahko označeno kot kaznivo v katerikoli fazi kazenskega postopka, na statistiko vplivajo politike in postopki izvajalcev kazenske zakonodaje,
3. kriminalitetna statistika odraža poleg razširjenosti kriminalnega obnašanja v družbi tudi izvajanje kazenske zakonodaje,
4. kriminalitetna statistika je predvsem posledica družbeno prepoznanega obsega kriminalitete, saj t.i. sociologija poročanja o kriminaliteti zapolnjuje ostale nejasnosti s prilagajanjem sistemov poročanja interesom različnih skupin za obvladovanje in preprečevanje kriminalitete pa tudi političnim interesom.

Na podlagi navedenih premis lahko opredelimo pomen kriminalitetne statistike. Namenjena je predstavitvi oblik in razšir-

jenosti družbeno prepoznanega kriminala v določenem obdobju. Statistično izkazana »stopnja kriminalitete« je pogosto sredstvo političnega diskurza. Ker nobena statistika ne omogoča eksaktnega poznavanja resničnega obsega kriminalitete, so statistični podatki o kriminaliteti pogosto predmet politične manipulacije, zato nikoli ne moremo jasno govoriti o naraščanju ali upadanju kriminalitete v družbi ne da bi upoštevali politične razmere v obdobju, na katerega se podatki nanašajo.

Pomanjkljivosti uradnih podatkov o kriminaliteti skušajo preseči viktimološke raziskave, ki omogočajo nov vpogled v zločin in njegove žrtve ter so komplementarno z drugimi podatkovnimi viri namenjeni analiziranju, ocenjevanju in načrtovanju. Raziskave namreč zajamejo precej skritih kaznivih dejanj, ki zaradi različnih razlogov nikdar ne pritegnejo pozornosti policije. So podlaga za izdelavo tipologije žrtev in oceno tveganja posameznih skupin za potencialno viktimizacijo. Omogočajo npr. identifikacijo družinskega nasilja, ločevanje oboroženih od drugih nasilnih dejanj, ocenjevanje stroškov kriminalitete v smislu povzročenih poškodb in ekonomske škode ter boljše razumevanje razlogov, zaradi katerih določena kazniva dejanja niso prijavljena oblastem. S periodičnim opravljanjem raziskav na določenem območju lahko spremljamo gibanje kriminalitete, njihova izvedba na različnih območjih pod enakimi pogoji pa zagotovi podlago za primerjavo kriminalitete med različnimi mesti oziroma geografskimi območji. Slabost viktimoloških raziskav kot kazalca stopnje kriminalitete v družbi je zlasti v tem, da z njimi ne moremo meriti celotne kriminalne dejavnosti, ampak le tisto, katere pregon je v splošnem interesu ljudi. Pri tem mislimo na posilstva, rope, hude telesne poškodbe, vlome ipd. Za oceno kriminalitete je treba pridobiti reprezentativen vzorec žrtev, ki so pripravljene poročati o tem, kar vedo, in obenem razumejo, kaj se jim je zgodilo in na kakšen način. Na ta način ne moremo meriti oblik kriminalitete brez eksplicitnih žrtev, kot je zloraba drog ali prostitucija, niti oblik, pri katerih se žrtve niso zavedale, da je bil zoper njih storjen poskus kaznivega dejanja ali pa so celo sodelovale pri nelegalni dejavnosti. Na verodostojnost podatkov, zbranih z viktimološkimi raziskavami, vplivajo tudi spominske in druge mentalne sposobnosti respondentov, ki pogosto uvrščajo med predmete merjenja tudi druge dogodke, izven zastavljenih okvirov raziskave.

Med metode za merjenje kriminalitete sodijo tudi študije o skriti delinkvenci. Kriminologi so že v prvi polovici prejšnjega stoletja preučevali okoliščine, zaradi katerih je zelo verjetno, da kriminalna dejanja ne bodo prijavljena policiji. Majhna stopnja prijavljanja je značilna za naslednje primere:

- kadar se žrtev strinja in/ali pristane na kaznivo dejanje,
- kadar je delikt v očeh oškodovanca preveč nepomemben za prijavljanje policiji,
- kadar žrtev ali oškodovanec ne želi spraviti v neprijetnost storilca, ki je sorodnik, sošolec, sodelavec, znanec ipd.,
- kadar oškodovanec oceni, da je povzročena škoda manjša

- od morebitnih finančnih posledic dolgotrajnih policijskih in pravosodnih postopkov,
- kadar bi bilo razkritje kaznivega dejanja neugodno za žrtev, ki se je ob storitvi nahajala v okoliščinah za katere ne želi, da bi se o njih razvedelo,
 - kadar je žrtev zastrašena s strani storilca, ki jo še naprej ogroža,
 - kadar ima žrtev sovražen odnos do policije, od katere ne pričakuje pomoči, ampak dodatne težave,
 - kadar bi razkritje kaznivega dejanja tudi žrtev, oškodovanca ali pričo spravilo v kazenski postopek,
 - kadar žrtev, oškodovanec ali priča ne zaupa v uspešnost organov pregona in ne verjame, da bo storilec odkrit in kaznovan,
 - kadar priča zločina ne želi biti vmešana v kazenski postopek in meni, da se je dogodek sploh ne tiče,
 - kadar se žrtev oziroma oškodovanec sploh ne zaveda, da je vpleten v kaznivo dejanje.

Ameriške kriminološke raziskave, ki so preučevale razširjenost kriminalne dejavnosti v skupnosti, so pokazale, da uradne kriminalitetne statistike še zdaleč ne odražajo dejanskega stanja. Izkazalo se je, da so anonimni respondenti priznali večji obseg kriminalne dejavnosti, za katero policija nikoli ni izvedela, od najbolj pesimističnih strokovnih ocen, in da je v določenem obdobju od večine ljudi, ki so bili kakorkoli vpleteni v kriminalno dejavnost, policija izvedela le za nekatere primere. Podatki o temnem polju temeljijo na viktimoloških raziskavah in na posebnih študijah o skriti delinkvenci na podlagi priznanja ljudi, da so bili storilci, žrtve ali priče kaznivega dejanja, ne glede ali je za to izvedela policija. Kljub razlikam v zanesljivosti podatkov glede na to, ali kaznivo dejanje prizna storilec ali žrtev, je v raziskave temnega polja, zlasti v manjših skupnostih, treba vključiti oba vidika. Pri interpretaciji študij o skriti delinkvenci je treba upoštevati tudi njihove slabosti, ki se kažejo v tem, da zbrani podatki niso sistematično predstavljeni kot npr. v uradnih statistikah, da nabor kriminalnih ravnanj v študijah ni usklajen z uradnimi statistikami in lahko vključuje tudi povsem trivialna dejanja, ki niso predmet kazenskega pregona, da sta čas in kraj priznanih kriminalnih dejanj redko opredeljena dovolj natančno, da bi jih lahko primerjali z uradno zbranimi podatki in ne nazadnje, da na zanesljivost študij vplivajo tudi metode in tehnike zbiranja podatkov, saj je npr. velika razlika, ali ljudje priznavajo svojo vpletenost v anketnih vprašalnikih ali pa v intervjujih z raziskovalci.

Študije o temnem polju kriminalitete se nanašajo tudi na ocenjevanje uspešnosti policijskega dela. Ugotovljeno je, da so bili številni primeri takrat, ko so bili prijavljeni policiji, praktično že rešeni (z znanim osumljencem) in da policija z njimi ni imela nikakršnega dela v smislu odkrivanja in preiskovanja. Po drugi strani mnogih primerov policija ni preiskovala, bodisi zaradi tega, ker je štela, da so sicer prijavljeni primeri preveč trivialni in ne opravičujejo truda, ki bi ga morala policija vložiti v njihovo reševanje, bodisi zaradi tega, ker niso presegli

praga tolerance v družbi in kazenski zakonodaji in jih sploh ni prištevala med odkrite primere. Poleg temnega polja kriminološka teorija pozna tudi t.i. sivo polje kriminalitete. Gre za primere, ko so bili osumljenci in/ali dejanja znani policiji, vendar zoper osumljence zaradi različnih razlogov ni bil sprožen kazenski pregon.

Za dolgoročno statistično analizo in prognozo kriminalitete, ki temelji na preteklem gibanju odkritih primerov, so najprimernejše policijske evidence, saj vsebujejo najbolj popolne podatke o številu varnostnih pojavov v določenem obdobju in na določenem območju. Vendar je treba pri ocenjevanju dinamike kriminalnih pojavov čim bolj izločiti vpliv intenzitete policijskega dela in metodologije evidentiranja. Statistična ocena zato ne more temeljiti na celotnem obsegu evidentirane kriminalitete, ki ga določajo najpogostejša kazniva dejanja z razmeroma največjim temnim poljem, pač pa le na posameznih vrstah kaznivih dejanj, za katera je značilna razmeroma velika stopnja prijavljanja. Časovna vrsta, ki kaže na gibanje posameznih vrst kriminalitete, mora biti zadosti dolga, tako da za tehtno napoved dinamike v naslednjem obdobju potrebujemo podatke za najmanj dvajset let nazaj.

1.1 Policijska kriminalitetna statistika

Statistični podatki o številu obravnavanih kaznivih dejanj, osumljencev in drugih podatkov o kriminaliteti izvirajo iz policijskih evidenc: evidence ovadenih oseb in kaznivih dejanj, evidence zaznav kaznivih dejanj in evidence dogodkov. Podatki ne zajemajo kaznivih dejanj, katerih posledice so bile prometne nesreče (te so vodene posebej), kazniva dejanja, ki so jih povzročili otroci, pa so prikazana v le statistiki domnevnih kaznivih dejanj, pri katerih ni podlage za kazenski pregon, saj otroci niso subjekt kazenskopravne odgovornosti.

Zaradi metodologije zbiranja podatkov in poročanja o kriminaliteti, ki ne omogoča natančne razmejitve med varnostnimi razmerami in policijskim delom, se statistični podatki o kaznivih dejanjih prepletajo s podatki o kriminalističnem delu. Kriminaliteta in delo sta namreč prikazana glede na število obravnavanih kaznivih dejanj v posameznem časovnem obdobju, kar pomeni kazniva dejanja, za katera je policija ob zaključku obravnave ugotovila, da obstaja podlaga za kazenski pregon in je v tem obdobju državnemu tožilstvu poslala kazenske ovadbe oziroma poročila v dopolnitev kazenske ovadbe.

Policijska statistika o kriminaliteti ne odraža varnostnih razmer, ampak predvsem delo policije na tem področju. Poslabšanje ali izboljšanje varnostnih razmer na področju kriminalitete namreč ni korektno enačiti s porastom ali upadom vseh obravnavanih kaznivih dejanj. Na gibanje števila obravnavanih kaznivih dejanj najbolj vpliva prijavljanje drobnih deliktov, kot so tatvine predmetov manjše vrednosti, lažje oblike poškodovanja

tuje stvari ipd. Gre za najpogostejše oblike kriminalitete, ki najbolj vplivajo na gibanje policijske statistike, vendar ne pomenijo nujno poslabšanja varnostnih razmer, ker je pri tovrstni delinkvenci razmeroma veliko temno polje. Več odkritih primerov je lahko posledica pogostejšega prijavljanja zaradi večje ozaveščenosti ljudi ali zaradi tega, ker potrebujejo potrdila za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov, ne pa večje stopnje deviantnosti v družbi.

Vir statističnih podatkov so zamrznjene računalniške baze, ker podatki iz tekočih baz niso primerljivi s preteklimi obdobji. Predkazenski postopki praviloma trajajo dalj časa, zato se podatki o kaznivih dejanjih iz preteklih obdobji v tekoči bazi nenehno spreminjajo. Pogostnost sprememb je obratnosorazmerna s časom, ki je pretekel od zaključka prikazanega statističnega obdobja. Podatki za oddaljena obdobja so bolj ali manj dokončni in se ne spreminjajo več, medtem ko so za bližnjo preteklost bolj ali manj nepopolni, verjetnost, da se bodo sčasoma spremenili, pa je zelo velika. Pri nekaterih vrstah kriminalitete (npr. pri gospodarski kriminaliteti) so odstopanja med takoj znanimi in kasneje pridobljenimi podatki tako velika, da sploh ne omogočajo kakršnekoli primerjave med različnimi obdobji. Iz enakih razlogov ni smiselno prikazovati kriminalitete v komajda minulem obdobju glede na čas storitve, saj je razmeroma veliko domnevnih kaznivih dejanj, ki so bila npr. storjena proti koncu leta 2004, ob pripravi statističnih podatkovnih baz za to leto (npr. januarja 2005) še v fazi policijske preiskave, ki lahko sum storitve potrdi ali ovrže, ali pa sploh še niso bila evidentirana. Zato je kazniva dejanja glede na čas storitve največkrat smiselno prikazovati le za oddaljenejša časovna obdobja z najmanj enoletnim zamikom.

Podatki iz podatkovnih baz centralnega računalnika policije so bili pridobljeni januarja 2005 po zamrznitvi statističnih računalniških baz, kar pomeni, da statistika ne izkazuje naknadno zbranih podatkov o letu 2004, ki so bili evidentirani po zamrznitvi. Statistični podatki so praviloma prikazani primerjalno za obdobje dveh let, kadar je smiselno pa za obdobje petih let. Policijsko delo je statistično prikazano glede na enoto, ki je obravnavala varnostne dogodke in izvajala ukrepe, ter glede na čas obravnave (vložitev kazenske ovadbe ali poročila državnemu tožilcu).

Število v posameznem letu obravnavanih kaznivih dejanj je prikazano po času, ko je policija zanje podala kazenske ovadbe ali poročila državnemu tožilstvu.

Novejši statistični podatki niso popolnoma primerljivi s podatki pred letom 2003 zaradi izpopolnjene metodologije vnosa in obdelave podatkov v policiji. S spremembo metodologije je od vključno leta 2003 dalje zagotovljena natančna statistika obravnavanih kaznivih dejanj, ovadenih osumljencev in preiskavnosti kriminalitete, medtem ko statistični podatki za prejšnja obdobja niso natančni in so zgolj orientacijski. Informacijski sistem policije pred letom 2003 ni omogočal ločenega prikaza

osumljencev iz evidence ovadenih oseb in osumljencev iz evidence zaznav kaznivih dejanj, niti korektnega števila in deleža preiskanih kaznivih dejanj oz. kaznivih dejanj z ovadenimi osumljenci. V preglednicah je zato za obdobja pred letom 2003 prikazano število in delež kaznivih dejanj z znanimi osumljenci, ne glede na to, ali je policija zoper njih vložila kazenske ovadbe in poročila v dopolnitev kazenske ovadbe in s tem utemeljila sum, da so storili kaznivo dejanje, ali ne. Podatki za leto 2003 in 2004 pa prikazujejo korektno število in delež kaznivih dejanj z znanimi osumljenci, zoper katere je policija vložila kazenske ovadbe in poročila v dopolnitev kazenski ovadbi.

2. VARNOSTNA OCENA SLOVENSKE KRIMINALITETE

Slovenija je v primerjavi z drugimi evropskimi državami zmereno obremenjena s kriminaliteto, vendar se struktura in obseg kaznivih dejanj razmeroma hitro spreminjata. Sproščeni prometni tokovi po umiritvi težavnih razmer na Balkanu in vključitev v skupni evropski prostor so pomembne zunanji dejavniki, ki vpliva na varnostne razmere. Poleg številnih pozitivnih posledic, kot je pretok idej in kapitala, pa integracija prinaša tudi nekatere negativne posledice, zlasti širitev kriminalne dejavnosti in njeno internacionalizacijo. Na pojavne oblike kriminalitete vpliva poleg migracij stopnjevanje povezanosti, organiziranosti in profesionalnosti storilcev kaznivih dejanj, naraščanje števila odvisnikov od prepovedanih drog ipd. Zadnja leta označuje skokovito naraščanje premoženjske kriminalitete, zlasti na večjih urbanih območjih, pri čemer izstopa območje Ljubljane in okolice. Na teh območjih je največ tatvin motornih vozil, uličnih ropov, vlomov in tatvin. Velik del premoženjske kriminalitete se kaže kot sekundaren in kot posledica širše družbene problematike – zlorabe prepovedanih drog, saj so odvisniki pogosto storilci premoženjskih kaznivih dejanj. Hiter razvoj komunikacijskih sredstev in migracijski tokovi omogočajo širitev mednarodne kriminalne dejavnosti, čedalje več je zahtevnejših primerov gospodarske kriminalitete, povezane s korupcijo in finančnimi malverzacijami. Obseg in oblika kriminalitete v Sloveniji sta čedalje bolj podobna in primerljiva s kriminaliteto v razvitih evropskih državah, pri čemer stopnja preiskavnosti drsi na podobno raven, kot jo beležijo v teh državah. Sicer pa je kriminaliteta v Sloveniji tako kot v drugih državah pogostejša v urbanih naseljih. Največ kaznivih dejanj je na območju ljubljanskih mestnih policijskih postaj. Med posameznimi regijami ni bistvenih razlik v strukturi kriminalitete. V vzhodnoslovenskih regijah so nekoliko bolj izražene tradicionalne oblike kaznivih dejanj zoper življenje in telo, na obalnem območju pa kazniva dejanja, povezana z zlorabo prepovedanih drog.

V naslednjih letih bo predvidoma več organiziranih in s koristoljubjem pogojenih oblik kriminalitete. Povečalo se bo število kaznivih dejanj mednarodnih razsežnosti zaradi migracijskega pritiska iz držav, ki niso zajete v evroatlantske in-

tegracije, in vzhodnoevropskih članic EU z nižjim življenjskim standardom od slovenskega, kakor tudi prost pretok blaga in kapitala na območju EU.

2.1 Analiza gibanja kaznivih dejanj

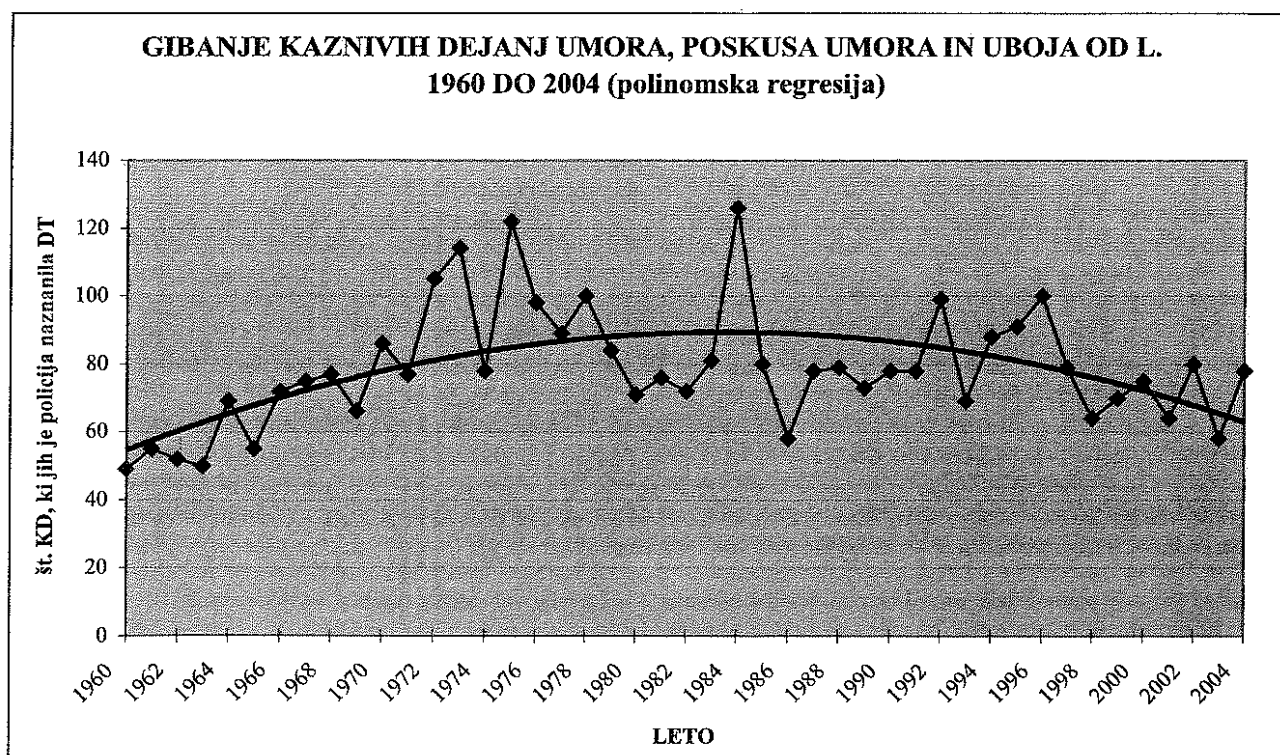
Ocena kriminalitete temelji na dolgoročni analizi gibanja kaznivih dejanj, ki jih je obravnavala policija. Analiza zajema kazniva dejanja v obdobju od leta 1960 do 2004, in sicer tiste vrste, pri katerih je stopnja prijavljanja razmeroma visoka in imajo zato razmeroma majhno temno polje, kjer se inkriminacija ob spremembah kazenske zakonodaje ni bistveno spreminjala in kjer statistično gibanje ni predvsem posledica sprememb v intenzivnosti policijskega dela oziroma metodologije evidentiranja obravnavanih kaznivih dejanj. Slovenski »kriminalitetni indeks« sestavljajo naslednje vrste kaznivih dejanj:

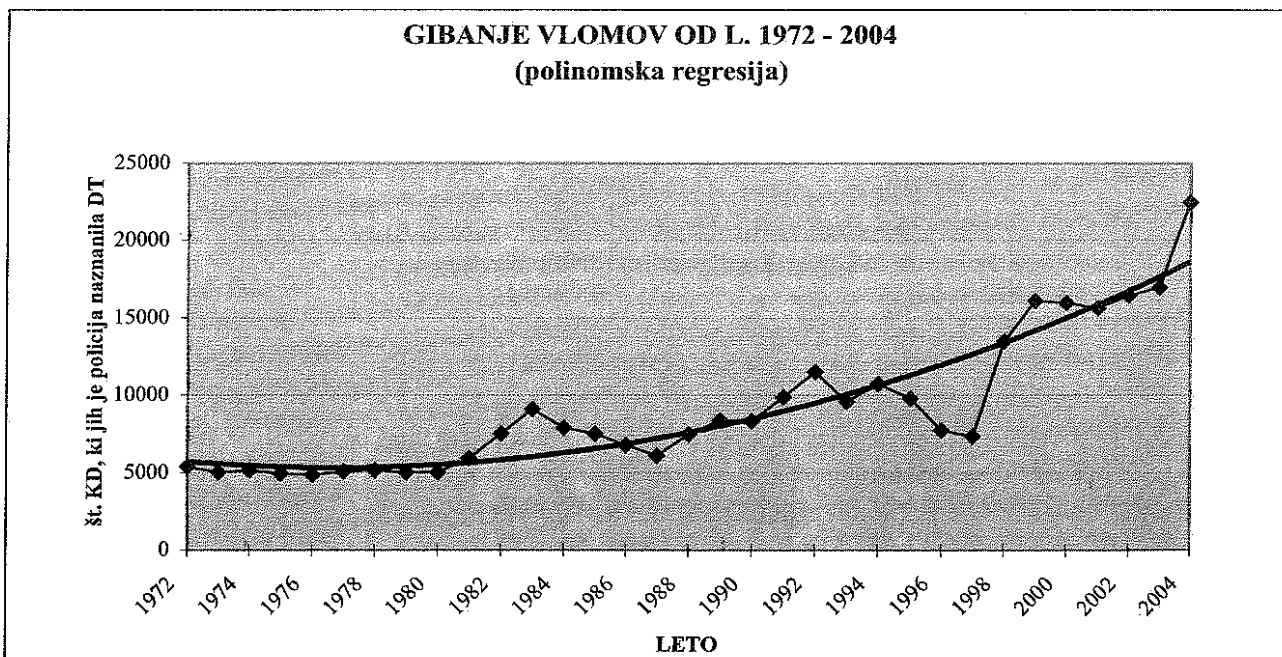
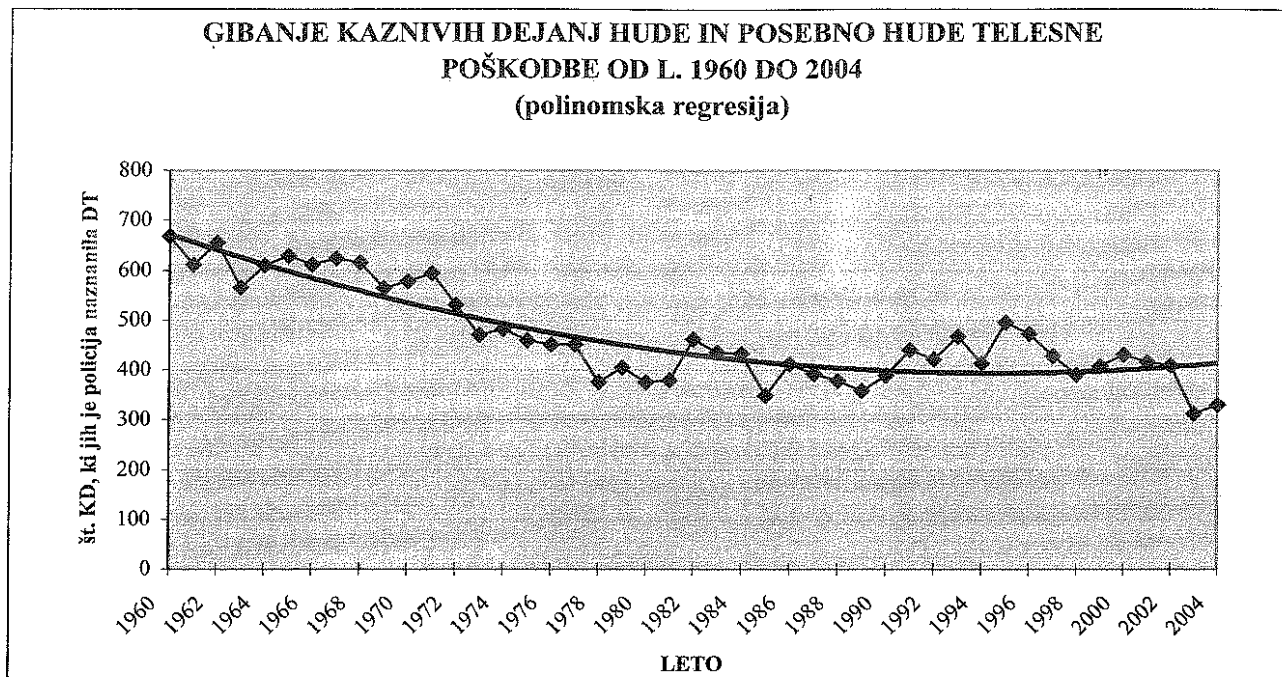
- umori, poskusi umorov in uboju,
- hude in posebno hude telesne poškodbe,
- vlomi,
- ropi in roparske tatvine.

Podatki kažejo, da se je naraščanje skupnega števila umorov, poskusov umorov in ubojev, ki je bilo značilno zlasti v 60. in prvi polovici 70. let prejšnjega stoletja, umirilo in začelo postopoma upadati. Zaradi razmeroma majhnega letnega števila primerov težko govorimo o trendih tovrstne kriminalitete.

Vendar se je po osamosvojitvi v Sloveniji spremenila tipologija umorov. Pogostejši so postali umori iz koristoljubja, pojavili so se t.i. naročeni umori kriminalnih kolovodij in vse brutalnejši obračuni med različnimi kriminalnimi združbami. Zaradi dobrega poznavanja razmer v državah, ki so nastale na območjih nekdanje Jugoslavije, in vse boljšega medsebojnega sodelovanja s policijami teh držav, je slovenska policija uspela obvladovati tovrstno kriminaliteto. V zadnjih letih so opazna medletna nihanja oziroma ponavljajoči se upadi in porasti števila teh kaznivih dejanj, kar kaže, da njihov obseg ostaja bolj ali manj na enaki ravni. Zaustavilo se je tudi postopno spreminjanje vzrokov za najhujša kazniva dejanja zoper življenje in telo, saj se je po nekajletnem čedalje pogostejšem pojavljanju organiziranih oblik, kot so umori po naročilu, med njimi v zadnjem času spet povečal delež tradicionalnih, emotivno pogojenih oblik, kot so umori zaradi ljubosumja.

Število hudih in posebno hudih telesnih poškodb postopoma upada, spreminjajo pa se vzroki tovrstnega nasilja. Manj kot v preteklosti je hudih telesnih poškodb, povzročenih npr. pri pretepih, stopnjuje pa se nasilje zaradi koristoljubja, pri čemer so storilci čedalje bolj organizirani in brezobzirni. Zanimiva je primerjava gibanja števila hudih telesnih poškodb s številom umorov, poskusov umorov in ubojev. V prvi polovici primerjalnega obdobja 1960 – 2004 sta obe skupini teh najbolj nasilnih kaznivih dejanj v obratnem sorazmerju. Več ko je bilo npr. umorov in poskusov, manj je bilo hudih telesnih poškodb in narobe. To kaže na dokaj konstantno stopnjo nasilja v družbi

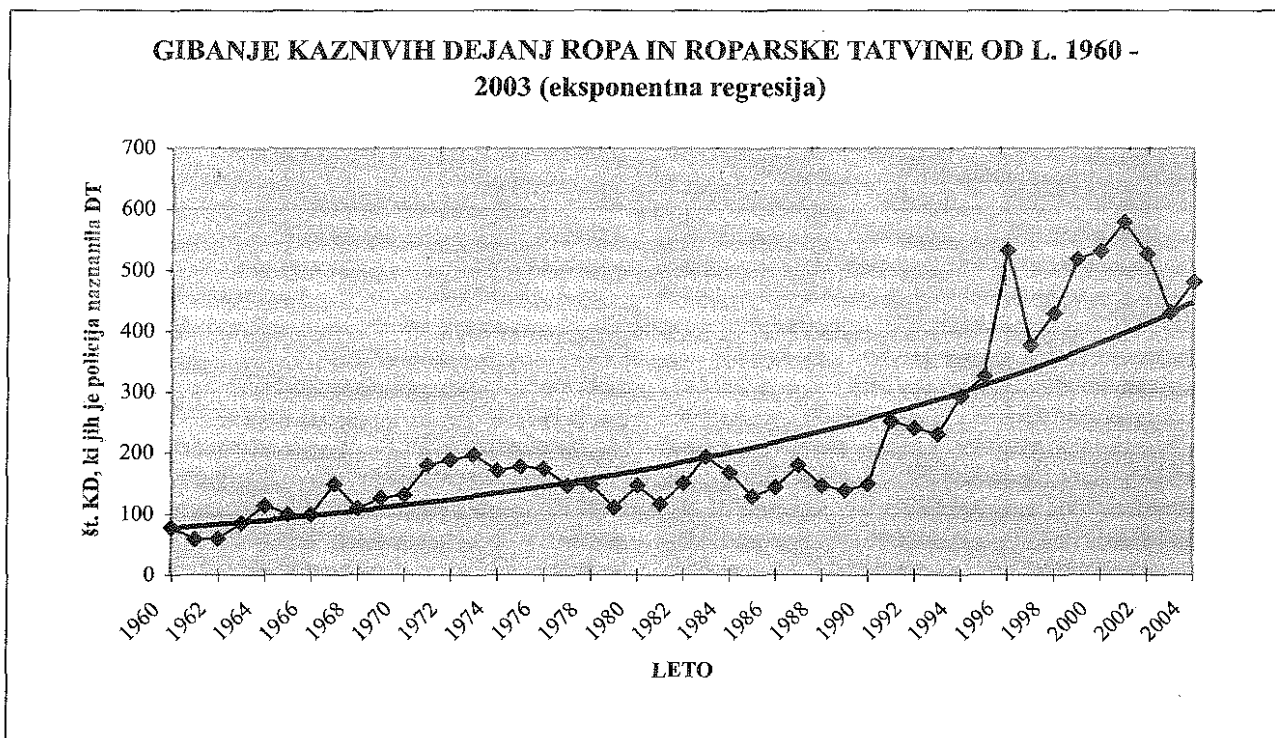

(Gibanje vlomov je, zaradi njihove množičnosti in izločitve morebitnega vpliva prehoda na računalniško obdelavo podatkov v organih za notranje zadeve v začetku sedemdesetih let, prikazano le od leta 1972 dalje)

in na to, da se je spreminjala kazenska politika, na podlagi katere je bilo čedalje več primerov napadov na življenje in telo opredeljenih kot poskus umora namesto povzročitve hude telesne poškodbe. Po drugi strani pa v drugi polovici obdobja gibanje števila hudih telesnih poškodb postane podobno gibanju števila umorov, poskusov umora in ubojev.

Čedalje več koristljubja v sodobni družbi se kaže tudi na področju premoženjske kriminalitete, kjer v zadnjem desetletju skokovito naraščajo nasilne oblike, kot so vlomi in ropi.

Slovenija je tranzitna država med vzhodom in zahodom Evrope, poleg tega pa postaja tudi ciljna država storilcev tovrstnih

kaznivih dejanj zlasti iz Madžarske, Romunije in Slovaške ter držav na območju nekdanje Jugoslavije. Strokovnjaki policije ugotavljajo, da je porast premoženjske kriminalitete povezan tudi z naraščajočo zlorabo prepovedanih drog v Sloveniji. Precejšen del premoženjskih kaznivih dejanj naj bi namreč sodil v sklop t.i. sekundarne kriminalitete, ko si zasvojenici z izvrševanjem vlomov, ropov in podobnih kaznivih dejanj skušajo pridobiti finančna sredstva za nakup prepovedanih drog. Po nekaterih ocenah naj bi sekundarna kriminaliteta v zadnjih letih tvorila kar 80 % premoženjske, po statistiki motivov obravnavanih osumlencev iz baz na centralnem računalniku policije pa naj bilo takšne kriminalitete komaj 2 – 3 %.

2.1 Analiza sekundarne kriminalitete

Za dodatno osvetlitev deleža sekundarne kriminalitete je bila opravljena statistična analiza policijskih podatkov. Pri tem so bili podatki o osumljenih premoženjske kriminalitete, storjene v letih 2003 in 2004, dopolnjeni s podatki o tem, ali so bili ti osumljenci že kadarkoli obravnavani zaradi prekrškov, pri katerih je bila zasežena prepovedana droga, oziroma zaradi kaznivih dejanj zlorabe prepovedanih drog po 196. in 197. čl. kazenskega zakonika. Tovrstni podatek o sekundarni kriminaliteti je veliko bolj pomemben od podatka o motivu, saj policija pri obravnavanju osumlencev premoženjske kriminalitete kot motiv praviloma evidentira pridobitev protipravne premoženjske koristi in ne ugotavlja, ali je domnevni storilec ho-

tel s tem pridobiti sredstva za nakup prepovedanih drog. Podatek, da je nekdo že bil obravnavan zaradi zlorabe prepovedanih drog, sicer neposredno še ne pomeni, da je hotel s premoženjskim kaznivim dejanjem priti do sredstev za nabavo prepovedanih drog, vendar je veliko bolj indikativen od drugih podatkov policijske statistike, ki se uporabljajo v ta namen. Pri interpretaciji podatkov je treba upoštevati tudi temno polje, saj ni nujno, da je osumljence premoženjske kriminalitete, katerih končni motiv je bil nabava drog, policija že obravnavala in evidentirala zaradi zlorabe drog. Ker pa gre največkrat za policiji že znane povratnike, je zelo verjetno, da so bili zaradi drog že obravnavani.

Kot je razvidno iz tabele, se je izkazalo, da je med osumlenci premoženjske kriminalitete od 25 – 30 % takšnih, ki jih je policija obravnavala tudi zaradi drog. Primerjava med letoma 2003 in 2004 kaže procentualni in absolutni upad tovrstnih osumlencev, kar ne potrjuje nekaterih hipotez o sekundarni kriminaliteti kot vzroku za porast premoženjskih kaznivih dejanj v letu 2004.

Tabela 1: Število statističnih osumljencev² premoženjskih k.d. (glede na to, ali so že bili obravnavani zaradi prekrškov z zasegom drog in/ali zaradi k.d. po 196. in 197. čl. KZ od leta 2000 dalje)

Leto storitve	2003		2004	
	osum.	%	osum.	%
Obravnavani tudi zaradi drog:				
DA	7.138	29,12	5.658	26,82
NE	17.372	70,88	15.441	73,18
Skupaj	24.510	100,00	21.099	100,00

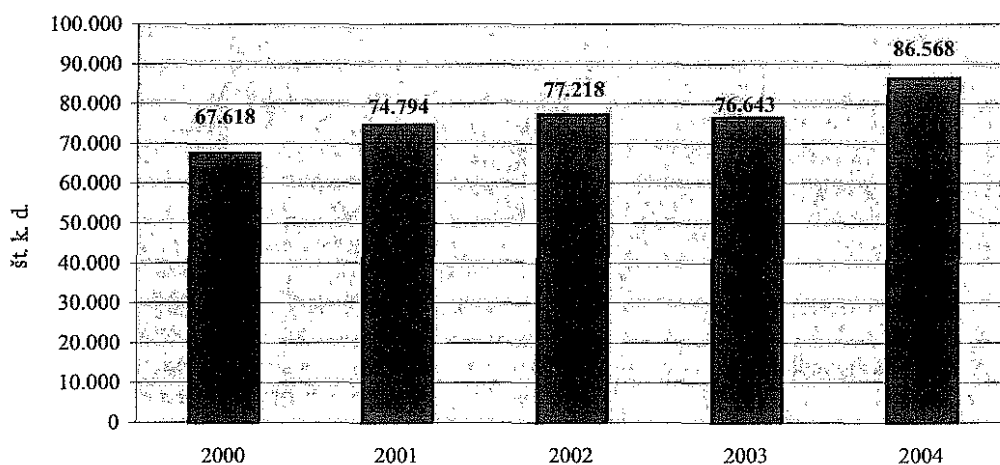
3. KRIMINALITETA, KI JO JE OBRAVNAVALA POLICIJA V LETU 2004

Evidentirana kriminaliteta oz. statistika kaznivih dejanj je odvisna od policijske dejavnosti, na katero vplivajo različne okoliščine. V letu 2004 je Slovenija postala polnopravna članica Evropske unije in Europol, kar je policiji prineslo dodatne obveznosti pri odkrivanju, preiskovanju in standardizaciji poročanja o nadnacionalnih oblikah kriminalitete. Uveljavljena je bila nova sistemska zakonodaja s področja državne in javne uprave, na podlagi katere je policija pripravila novo organizacijo in sistemizacijo, s katero je skušala optimizirati kriminalistično delo. Na delo policije je vplivalo tudi sprejetje in uveljavitev novele kazenskega zakonika, s katero je bila bistveno spremenjena inkriminacija nekaterih oblik kaznivih ravnanj in zvišane zagrožene kazni, ter novele zakona o kazenskem postopku, s katero so bili na novo urejeni zbiranje obvestil od osumljenca z možnostjo policijskega zaslišanja ter prikriti

preiskovalni ukrepi, kot sta tajno opazovanje in tajno delovanje, ki jih, glede na intenzivnost poseganja v pravice posameznika, odreja državni tožilec ali preiskovalni sodnik (in so bili pred tem opredeljeni v razveljavljenem 49. členu zakona o policiji).

Glede na primerjalna obdobja je policija v letu 2004 obravnavala največ kaznivih dejanj doslej. Državnemu tožilstvu je poslala kazenske ovadbe in poročila v dopolnitev kazenske ovadbe zaradi 86.568 (76.643) kaznivih dejanj, ki so bila storjena v tem letu in v preteklih letih (v nadaljevanju: obravnavana kazniva dejanja) ali 13,0 % več kot leto prej. Policisti so zaradi suma storitve kaznivih dejanj 40.431-krat (40.819-krat) obravnavali fizične in 287-krat (193-krat) pravne osebe. V strukturi kriminalitete je opazen porast števila najhujših deliktov, kot so umori in hude telesne poškodbe ter doslej največje število smrtnih žrtev, ki so umrle predvsem zaradi krvnih deliktov in zlorabe prepovedanih drog. Kljub statističnim indikatorjem strokovnjaki ocenjujejo, da se varnostne razmere na

Obravnavana kazniva dejanja v letih 2000 – 2004

² Število statističnih osumljencev prikazuje zoper koliko znanih osumljencev je policija državnemu tožilstvu podala kazensko ovadbo ali poročilo v dopolnitev kazenske ovadbe. Če je bila ovadba ali poročilo zoper posameznika v prikazanem obdobju podano večkrat, je tudi večkrat štet med osumljenci.

področju kriminalitete v letu 2004 niso bistveno poslabšale, vsekakor pa ne toliko, kot se je povečal obseg prijavljenih in obravnavanih kaznivih dejanj.

Policija je državnemu tožilstvu poročala tudi o 16.891 (12.004) domnevnih kaznivih dejanjih, pri katerih ni potrdila suma storitve oziroma ni bilo podane podlage za kazensko ovadbo, med njimi zaradi 12.576 (8.456) predlagalnih deliktov brez ustreznega predloga za pregon.

Porast števila obravnavnih kaznivih dejanj je deloma posledica večje intenzivnosti odkrivanja prikritih oblik kriminalitete in natančnejšega evidentiranja kaznivih dejanj, v največji meri pa je odraz pogostejšega prijavljanja kaznivih dejanj drobne premoženjske kriminalitete. Na to kaže tudi povečanje števila kaznivih dejanj, ki jih je policija pričela obravnavati na podlagi razlogov za sum (t.i. zaznav), da so bila storjena v letu 2004 (porast s 75.487 na 82.291)³. Zaradi posledic teh dejanj je 70 (63) ljudi umrlo, od tega je bilo 33 umorjenih, 405 (416) je bilo huje in 2.875 (2.874) lažje poškodovanih.

Zaradi razlogov za utemeljen sum storitve kaznivih dejanj je policija v letu 2004 enkrat ali večkrat vložila kazenske ovadbe in poročila v njihovo dopolnitev zoper 18.547 (18.817) oseb. Od tega je bilo 83,9 (84,2) % moških, 29,4 (32,1) % povratnikov oz. oseb, ki niso bile prvič obravnavane zaradi suma storitve kaznivih dejanj in 10,3 (11,4) % mladoletnih oseb. Med ovadenimi je bilo 89,4 % državljanov Slovenije, 2,4 % državljanov Srbije in Črne gore, 2,0 % državljanov Bosne in Hercegovine, 1,6 % državljanov Hrvaške itd., 47,2 (44,7) % vseh osumljencev pa je bilo brezposelnih.

nalitete, s katerimi je bila povzročena velika materialna škoda, več je bilo odkritih primerov računalniške kriminalitete, več je bilo odkritih in zaseženih najnevarnejših vrst prepovedanih drog, ponarejenega denarja itd.

Na področju splošne kriminalitete se je poleg kaznivih dejanj zoper premoženje, zlasti tatvin, vlomov in ropov v urbanih naseljih, povečalo tudi število kaznivih dejanj zoper človekove pravice in temeljne svoboščine. Na področju mladoletniške kriminalitete je sicer manjše število ovadenih mladoletnikov povzročilo več kaznivih dejanj kot leto prej. Na področju gospodarske kriminalitete je policija obravnavala manjše število kaznivih dejanj, s katerimi pa je bila povzročena večja škoda kot leto prej. Med oblikami kriminalitete, kjer je temno polje razmeroma veliko, se je večja intenzivnost kriminalističnega dela odrazila v večjem številu odkritih in obravnavanih kaznivih dejanj računalniške kriminalitete, zlorabe prepovedanih drog in ponarejanja denarja, medtem ko se je število odkritih in obravnavanih korupcijskih kaznivih dejanj zmanjšalo.

3.1 Odkrivanje kaznivih dejanj

Podatki o številu kaznivih dejanj, ki jih je policija odkrila z lastno dejavnostjo, potrjujejo ugotovitev, da je povečanje števila obravnavnih kaznivih dejanj v letu 2004 predvsem posledica pogostejšega prijavljanja kaznivih dejanj policiji. Med 86.568

Tabela 2: Kazniva dejanja, za katera je policija vložila kazensko ovadbo ali poročilo v dopolnitev kazenske ovadbe letih 2000 – 2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Kazniva dejanja (k.d.)	67.618	74.794	77.218	76.643	86.568
K.d. z znanimi osumljenci	31.708	35.209	36.744	35.014	34.170
Delež k.d. z znan. os. (v %)	46,9	47,1	47,6	45,7	39,5

Policija je zaradi povečanega obsega odkritih in prijavljenih kaznivih dejanj okrepila zlasti klasične oblike svojega dela. Povečan obseg dela se je odrazil tudi v večjem številu opravljenih preiskovalnih dejanj in v večjem številu sestavljenih policijskih dokumentov predkazenskega postopka, kljub temu pa policistom ni uspelo preiskati tolikšnega števila kaznivih dejanj kot v preteklosti. Preiskanost kaznivih dejanj je znašala 39,5 % ali za 6,2 odstotne točke manj kot leto prej. Kljub večjemu obsegu dela je policistom uspelo preiskati večino hujših in nevarnejših kaznivih dejanj, nepreiskana pa so ostala predvsem kazniva dejanja drobne oz. t.i. bagatelne kriminalitete.

Povečal se je obseg mednarodnega operativnega sodelovanja, več je bilo uspešno zaključenih primerov gospodarske krimi-

(76.643) obravnavanimi kaznivimi dejanji je pri 7.378 (8.052) ali 8,52 % kot zaznavni dokument evidentiran uradni zaznamek o zaznavi kaznivega dejanja, kar pomeni, da je bilo kaznivo dejanje odkrito z lastno dejavnostjo policije. V primerjavi z letom 2003 (ko je delež tako odkritih kaznivih dejanj znašal 10,51 %), se je torej povečalo število prijavljenih kaznivih dejanj z 68.591 na 79.190 ali za 15,45 %. Ker je bila policija zato dolžna povečati obseg dela, pri čemer je na operativni ravni razpolagala s podobnimi človeškimi in materialno-tehničnimi viri kot leto pred tem, je prišlo do povečanja delovne obremenitve operativnih delavcev in s tem do poslabšanja kakovosti odkrivanja in preiskovanja kriminalitete, posledica pa je bila manjši delež preiskanoosti in manjše število z lastno dejavnostjo odkritih kaznivih dejanj. Problem je najbolj izrazit na področju premoženjske kriminalitete, saj na ostalih področjih policija večino kaznivih dejanj odkrije z lastno dejavnostjo pa tudi preiskanost teh dejanj je na zelo visoki ravni. Med obravnavanimi kaznivimi dejanji zoper premoženje jih je bilo leta 2004 le 3,03 (4,38) % odkritih z lastno dejavnostjo policije, v vseh ostalih primerih pa je policija

³ Podatki so iz evidence zaznav kaznivih dejanj. V številu so zajeta vsa odkrita oz. prijavljena kazniva dejanja, za katera so ob evidentiranju obstajali razlogi za sum storitve, ne glede na kasnejše rezultate policijske preiskave.

izvedela za kaznivo dejanje na podlagi prijave oškodovancev in drugih upravičencev.

3.2 Pregled posameznih področij obravnavane kriminalitete

V letu 2004 je policija obravnavala 80.743 (69.475) ali 16,2 % več kaznivih dejanj *splošne kriminalitete* kot leto prej. Med njimi se je zlasti povečalo število premoženjskih kaznivih dejanj in kaznivih dejanj zoper človekove pravice in temeljne svoboščine. Preiskanosť je znašala 35,5 (40,4) %, kar je 4,9 odstotka manj, vendar obenem pomeni, da je policiji uspelo preiskati 588 več kaznivih dejanj kot leto prej. Med njimi je bilo 65.250 (55.231) kaznivih dejanj premoženjske kriminalitete ali za 18,1 % več kot leto prej. Preiskanih je bilo 15.669 (15.571) tovrstnih kaznivih dejanj ali 24,0 (28,2) %, pri čemer so policisti 19.447-krat (19.006-krat) vložili kazenske ovadbe ali poročila v dopolnitev zoper znanega osumljenca. Za premoženjsko kriminaliteto je bilo značilno precejšnje povečanje števila obravnavanih vlomov, zlasti v cestna vozila, kioske in pomožne prostore v večstanovanjskih zgradbah, pa tudi povečanje števila žepnih tatvin in uličnih ropov. Najslabše stanje je bilo pri preiskovanju najpogostejših oblik kaznivih dejanj – drobne premoženjske kriminalitete. Kljub nenehni povečevanju števila prijavljenih in odkritih kaznivih dejanj pa je število policistov še vedno enako kot pred desetimi leti, ko je bi uveljavljen sedanji koncept za delo policije na lokalni ravni. Preiskovanje premoženjskih kaznivih dejanj najbolj otežuje delo s predlagalnimi delikti, saj morajo policisti pri tem izvesti podobne ukrepe kot pri hujših oblikah kriminalitete. Policija, ki sicer nima podatka, koliko osumljencev je bilo znanih ob prijavi, ocenjuje, da prevladujejo prijave zoper neznanec storilce premoženjskih kaznivih dejanj, zato je tudi preiskanosť teh kaznivih dejanj najnižja. Ker gre za najpogostejšo obliko kriminalitete, vsaka sprememba kazenskopravne ureditve ali politike njenega pregona, načina evidentiranja in pripravljenosti ljudi za prijavljanje teh kaznivih dejanj pomembno vpliva na celotno kriminalitetno statistiko. Poleg tega je treba upoštevati, da gre za kazniva dejanja, ki poleg nasilnih in spolnih deliktov najbolj prizadenejo ljudi, zmanjšujejo njihov občutek varnosti in obenem najbolj vplivajo na oceno uspešnosti delovanja policije in pravosodja.

Policisti so obravnavali 3.349 (3.308) kaznivih dejanj, katerih storitve je bilo osumljenih 1.912 (2.147) mladoletnikov, kar pomeni, da je bilo v povprečju manj mladoletnikov osumljenih storitve več kaznivih dejanj kot leto prej. *Kazniva dejanja mladoletnikov* so tvorila 3,9 (4,3) % vseh obravnavanih kaznivih dejanj, mladoletnih osumljencev pa je bilo v skupnem številu ovadenih 10,3 (11,4) %. Zadnja leta pada število odkritih kaznivih dejanj, ki jih storijo mladoletniki. Policija namenja veliko pozornosti obvladovanju in zmanjševanju nasilja v družini. Potekala so intenzivna usposabljanja policistov na temo prepoznavanja in ukrepanja v takšnih primerih, dosežena je

bila sprememba materialne kazenske zakonodaje in uzakonjeno novo policijsko pooblastilo s tega področja. Kljub temu pa bi s pravočasnim prepoznavanjem vzrokov in ukrepanjem lahko preprečili marsikatero hudo kaznivo dejanje, ki je bilo storjeno v družinskem krogu.

V letu 2004 je policija obravnavala 5.825 (7.168) *gospodarskih kaznivih dejanj* ali za 18,7 % manj kot v enakem obdobju lani. Zmanjšanje števila kaznivih dejanj ni bistveno vplivalo na strukturo gospodarske kriminalitete. Še vedno so prevladovala kazniva dejanja z goljufivim namenom (različne oblike goljufij, ponarejanja in preslepitve), ki so v njeni strukturi predstavljala več kot dve tretjini kaznivih dejanj. Upad obravnavanih primerov ne pomeni, da se je zmanjšal porast gospodarskih kaznivih dejanj, ampak, da je policija vložila kazenske ovadbe za hujše primere, katerih preiskovanje zahteva veliko časa. To potrjuje podatek, da je bilo sicer manjšim številom obravnavanih kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete v letu 2004 povzročene 24,2 (14,3) milijarde tolarjev škode, kar pomeni 69,2 % porast glede na leto pred tem. Večja škoda je odraz intenzivnejšega dela policije pri preiskovanju in dokazovanju hujših kaznivih dejanj, predvsem na področju poslovnih goljufij, zlorab položaja, stečajev ter oškodovanj državne ga premoženja (davčnih zatajitev in tatvin mineralnih surovin).

Obravnavanih je bilo 225 (388) kaznivih dejanj z različnih področij kriminalitete, ki so bila po presoji policistov posledica *organizirane kriminalne dejavnosti*, kar je 42,0 % manj kot leto prej. Na statistični upad je vplivalo predvsem doslednejše upoštevanje meril za identificiranje kaznivih dejanj organizirane kriminalitete v skladu z Europolovo opredelitvijo. Sicer pa je na tem področju dobro potekalo odkrivanje in preiskovanje hujših in organiziranih oblik kriminalitete zlasti na tako imenovani Balkanski poti (nedovoljena trgovina s prepovedanimi drogami, orožjem in tihotapstvo ljudi).

3.3 Vzroki porasta oziroma upada kriminalitetnih indikatorjev

Obravnavana kriminaliteta (število kaznivih dejanj, za katera je policija podala kazenske ovadbe oziroma poročila v dopolnitev v letu 2004) je v primerjavi s prejšnjimi leti porasla zaradi:

- večjega števila prijavljenih in odkritih kaznivih dejanj (povečanje števila zaznav kaznivih dejanj, ki so bila storjena v letu 2004 za 18 %). Gre predvsem za drobno kriminaliteto, ki najbolj vpliva na statistiko (možno je, da gre za večjo osveščenost ali preračunljivost ljudi, ki so policiji zaradi zavarovalnine pogosteje prijavljali bagatelne premoženjske delikte, kot je npr. tatvina opreme z motornih vozil). Po drugi strani kaže na nekoliko slabšo varnostno situacijo večje število prijavljenih kaznivih dejanj z razmeroma majhnim tem-

nim poljem, kot so umori, ropi, vlomi, tatvine osebnih vozil ipd. Indikativen je tudi podatek o številu umrlih zaradi uživanja drog (porast z 11 na 22);

- doslednejšega upoštevanja navodil o evidentiranju kaznivih dejanj posameznih enot policije. PU Maribor je npr. v letu 2004 začela evidentirati tudi predlagalne delikte brez osumljenca s predlogom za pregon, ki jih prej ni vnašala v centralni računalnik policije.

Delež (odstotek) preiskanih kaznivih dejanj je upadel, ker je bila policija dobesedno zasuta s prijavi drobnih deliktov (ali pa jih je šele začela vnašati, kot PU Maribor), ki praviloma ostanejo nepreiskani. Absolutno število preiskanih kaznivih dejanj na področju splošne kriminalitete je v primerjavi z letom 2003 poraslo, kar pomeni, da je policija s podobnimi zmogljivostmi naredila več kot leto prej, na področju gospodarske kriminalitete pa je precej upadlo, ker se je policija v letu 2004 ukvarjala predvsem s težjimi primeri, ki statistično ne vplivajo tako močno na preiskano kot npr. številna kazniva dejanja ponarejanja čekov, zlorabe bančne kartice ali drobnih poslovnih goljufij. Medletna nihanja v številu obravnavanih in preiskanih gospodarskih kaznivih dejanj so normalen pojav, ker v določenem letu policija s svojimi resursi pač razišče večje število lažjih primerov, v naslednjem letu pa manjše število težjih primerov, za katere pa je potrebnega veliko več dela.

Število kaznivih dejanj, za katera so policisti ocenili, da so posledica organizirane kriminalne dejavnosti, se je skoraj prepolovilo zaradi usmeritev o bolj doslednem evidentiranju tovrstnih kaznivih dejanj in naknadnem čiščenju podatkov v bazah centralnega računalnika policije. Uprava kriminalistične policije je namreč ugotovila, da pri številnih kaznivih dejanj sploh ne gre za organizirano kriminaliteto po Europolovih kriterijih,

čeprav so jih policisti, ki so pisali kazenske ovadbe, označevali kot take. Ker se podatkov za leto 2003 zaradi zamrznjenih baz ni dalo popraviti, je prišlo do navideznega upada v letu 2004, vendar podatek za leto 2004 odraža veliko bolj realno sliko o organizirani kriminaliteti, kot podatki iz prejšnjih let.

3.4 Kriminaliteta, ki jo je policija obravnavala na lokalni ravni

Na lokalni ravni obravnavajo kazniva dejanja policijske postaje. Policijske pisarne niso zadolžene za neposredno obravnavanje kaznivih dejanj, zato se kriminalitetna statistika zanje ne vodi.

V tabeli 3 so podatki o številu obravnavanih kaznivih dejanj, njihovi preiskanoosti in škodi, ki je bila po oceni policije z njimi povzročena. Prikazani so po policijskih postajah (PP). Pri interpretaciji tabel je treba upoštevati, da podatki prikazujejo obremenjenost lokalnih policijskih enot, ne pa varnostnih razmer na njihovem območju, saj med podatki ni kaznivih dejanj, ki so bila tam storjena, pa so jih obravnavale druge pristojne policijske postaje ali sektorji kriminalistične policije policijskih uprav.

Med policijskimi enotami na lokalni ravni so v letu 2004 največ kaznivih dejanj obravnavale PP Ljubljana Center, Ljubljana Moste Polje, Ljubljana Vič, Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Šiška, Maribor II, Celje, Maribor I, Domžale in Kranj. Na območju PU Maribor je število kaznivih dejanj naraslo tudi zaradi doslednejšega evidentiranja drobne premoženjske kriminalitete, ki se preganja na predlog. Največji porast obravnavanih kaznivih dejanj na lokalni ravni je zato zabeležila PP Maribor II, medtem ko je največji delež preiskanih kaznivih

Tabela 3: Število obravnavanih kaznivih dejanj na desetih najbolj obremenjenih policijskih enotah

Enota obravnave	Leto		Porast / upad v %	Št. preiskanih KD		Škoda v mio SIT	
	2003	2004		2003	2004	2003	2004
PP LJUBLJANA CENTER	8.212	8.862	7,92	3.034	2.241	1.038,61	876,08
PP LJUBLJANA MOSTE POLJE	5.621	7.043	25,3	1.952	2.001	746,94	990,08
PP LJUBLJANA VIČ	5.264	6.182	17,44	1.881	1.531	762,81	1.127,23
PP LJUBLJANA BEŽIGRAD	5.355	5.910	10,36	1.544	1.401	731,55	2.010,01
PP LJUBLJANA ŠIŠKA	5.146	5.777	12,26	1.446	1.465	971,00	964,40
PP MARIBOR II	1.925	3.905	102,86	751	982	286,38	543,40
PP CELJE	3.182	3.441	8,14	1.173	1.148	2.756,03	560,79
PP MARIBOR I	2.012	2.507	24,6	1.141	1.223	277,33	436,44
PP DOMŽALE	2.175	2.393	10,02	996	994	642,28	743,81
PP KRANJ	1.258	1.670	32,75	673	944	215,63	220,11

Tabela 4: Policijske postaje in oddelki z najvišjim in najnižjim deležem preiskanih kaznivih dejanj

Enota obravnave	Leto		Porast / upad v %	Št. preiskanih KD		Delež preiskanih KD	
	2003	2004		2003	2004	2003	2004
PP RADLJE OB DRAVI	167	219	31,14	97	146	58,08	66,67
PP LJUTOMER	396	362	-8,59	286	233	72,22	64,36
PP TRŽIČ	146	189	29,45	108	119	73,97	62,96
PP BOVEC	87	81	-6,90	35	50	40,23	61,73
PP MOZIRJE	341	253	-25,81	183	156	53,67	61,66
PP RADOVLJICA	493	532	7,91	315	328	63,89	61,65
PP RAVNE NA KOROŠKEM	502	438	-12,75	314	268	62,55	61,19
PP LENDAVA	444	449	1,13	296	272	66,67	60,58
PP SLOVENSKE KONJICE	739	869	17,59	482	523	65,22	60,18
PP RIBNICA	343	323	-5,83	225	194	65,60	60,06
PP ORMOŽ	193	245	26,94	128	147	66,32	60,00
PP LJUBLJANA BEŽIGRAD	5.355	5.910	10,36	1.544	1.401	28,83	23,71
PP LJUBLJANA VIČ	5.264	6.182	17,44	1.881	1.531	35,73	24,77
PP GROSUPLJE	1.301	1.272	-2,23	552	316	42,43	24,84
PP MARIBOR II	1.925	3.905	102,86	751	982	39,01	25,15
PP LJUBLJANA CENTER	8.212	8.862	7,92	3.034	2.241	36,95	25,29
PP LJUBLJANA ŠIŠKA	5.146	5.777	12,26	1.446	1.465	28,10	25,36
PP LJUBLJANA MOSTE POLJE	5.621	7.043	25,30	1.952	2.001	34,73	28,41

dejanj zabeležila PP Radlje ob Dravi, najnižjega pa PP Ljubljana Bežigrad. Iz tabele 4 je razvidno, da je delež preiskanoosti po posameznih policijskih enotah v obratnem sorazmerju s številom obravnavanih kaznivih dejanj.

Literatura

1. Radzinowicz, Leon in Wolfgang, Marvin E. – ur. *Crime and Justice: The Criminal in Society* (Volume I – second and revised edition). Basic Books Inc., Publishers (New York 1977).
2. Svetek, Staš. *Crime trends and criminal intelligence in Slovenia* – referat na 8. srečanju mreže kriminoloških knjižnic. (Ljubljana, junij 2004).
3. **Poročilo o delu na področju kriminalitete v letu 2004.** Uprava kriminalistične policije, MNZ RS – Policija (Ljubljana, februar 2005).
4. **Gibanje obravnavane kriminalitete – opomnik za tiskovno konferenco.** Uprava kriminalistične policije, MNZ RS – Policija (Ljubljana, marec 2005).
5. **Odgovor na vprašanja novinarja revije Več** – Uprava kriminalistične policije. MNZ RS – Policija (Ljubljana, marec 2005).
6. **Poročila organizacijskih enot policije o stanju na delovnih področjih in dejavnosti delovnih skupin.** MNZ RS – Policija (Ljubljana, april 2005).
7. **Ocena poročila o delu policije – realizacija 1. in 2. sklepa zapisnika 07-05 seje kolegija ministra za notranje zadeve.** MNZ RS – Policija (Ljubljana, april 2005).

Characteristics of crime in Slovenia

Staš Svetek, Senior Crime Investigation Inspector of the Directorate of Criminal Police in the General Police Administration, Ministry of the Interior of the Republic of Slovenia, Štefanova 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

The extent of crime is established through public opinion polls, victimological studies, assessment of dark figure of crime and crime indexes based on police statistics. In spite of unrecorded crime, police crime statistics are the most appropriate method for long-term analysis and crime prediction, because they are the most complete and comparable data on the number of criminal offences within a certain period of time and in a certain geographic area. However, for crime prediction it is not necessary to include all crimes handled by the police in a certain period of time, but only the most indicative forms of crime with a relatively small area of dark figure, such as homicides, robberies, thefts of motor vehicles and similar.

Analysis of long-term trends of recorded criminal offences indicates that the structure and extent of crime are subject to rapid change in Slovenia, characterised by a sharp increase in property crimes, especially in large urban areas. Factors which most contribute to specific forms of crime are, in addition to migrations, increasing linkage, organization and professionalism of criminal offenders and the rise of the number of prohibited drug users. Experts estimate that the growth of international and organized crime, as well as crimes for economic gain will continue in the future. Slovene crime has become increasingly comparable with crime in developed European countries, while the clearance rate has gradually fallen to the level recorded in these countries.

In 2004, the police had the highest number of criminal offences recorded so far. In comparison to the previous year, this growth of crime was mainly due to the more frequent recording of minor property crimes, which is probably the result of people's greater awareness and the possibility of making damage claims on the one hand, and a consequence of the deterioration of the security situation on the other, demonstrated by a higher number of reported crimes, characterised by a relatively small dark figure. Among different forms of crime, a substantial increase was noted in the number of thefts, robberies and crimes against human rights and fundamental liberties. The police have dealt with less, but more serious economic offences, which caused significantly more damage than a year before. The number of computer crimes has also increased, as have abuse of prohibited drugs and counterfeiting currency.

Key words: crime, measurement of crime rate, crime statistics, criminal offences, suspects, the police, crime investigation activities, Slovenia

UDC 343.3/7 (497.4)«2004»